

D. Rigter

Stichting 'De Drie Lichten'

50 jaar

steun aan medisch
wetenschappelijk
onderzoek

Overzicht gesubsidieerde stichting 'De Drie Lichten'

1953 • Jordan, prof.dr. FL.J., Fys. Chem. & Int.

Gnk. AZU, voor promotie-onderz. van H. Baars

over Morbus Kahler • Holmer, prof.dr. A.J.M.,

Obst. & Gyn. AZL, voor onderz. bij prof.dr. S.E.

de Jongh door mej. M.J. Hoogstra • Gaillard,

prof.dr. P.J., Lab. Exp. Histol., Leiden, aanst.

'halve hulpkracht' voor onderz. van A.J. Kors •

Jonxis, prof.dr. J.H.P., Kinderkl. AZG, voor onderz.

naar aminozuren in de urine bij kinderen met

rachitis • Mansvelt, J. van, Neurologie AZU, voor

afbeeldingen in proefschr. over M. Prick • Jordan,

prof.dr. FL.J., Fys. Chem. & Int. Gnk. AZU, tb.v.

H. Baars (tweede maal) • 1954 • Ruys, prof.dr.

A.Ch., Lab. v. Gezondh.leer, UvA, tb.v. mev. drs.

A.G.M. Huysmans-Evers (semi-arts) voor proef-

schr. • Zeeman, prof.dr. W.P.C., A'dam, bijdrage

Colofon

© 2000 D. Rigger

uitgever: BPC, Amsterdam

ontwerp: Studio Roszkowska, Arnhem

ISBN 90-802250-3-7

Met dank aan Trix van Doorn en Bart van den Bosch

Inhoud

4
Een woord vooraf

10
Hoofdstuk 1
Wijsheid, kracht en schoonheid

18
Hoofdstuk 2
Groot praktisch nut
1950 -1962

38
Hoofdstuk 3
In de geest van de oprichtsters
1963-1982

60
Hoofdstuk 4
Het steeds veranderende klimaat
1983 -1999

78
Bijlagen

voor uitgave van boek • Zuidema, dr. P., Ned.

Sanatorium in Davos, aanst. dr. Scherer, Oosten-
rijks arts voor onderz. • Bijl, L., Neurologie AZU,

voor proefschr. (bij prof.dr. W.G. Sillevius Smit
bewerkt) • Lier, E.S.J. van, zenuwarts Utrecht,

voor proefschr. (bij prof.dr. J. Jongbloed bewerkt)

• Alers, C.J., Int. Grk. AZU, voor proefschr. over
astma (bij prof.dr. F.L.J. Jordan bewerkt) • Schön-

feld, J.K., Lab. Trop. Hygiëne R'dam, voor onderz.
naar resistentievorming bij bacteriën o.l.v. prof.dr.

J.E. Dinger • Vossenaar, T., WKZ Utrecht, voor
proefschr. overtetralogie van Fallo • Orie, prof.dr.

N.J.M., Longziekten AZG, voor experimenteel
onderz. naar astma • Smalbraak, J., gynaecoloog,

Bloemendaal, voor proefschr. bewerkt bij Prof.dr.

W.P. Plate • 1955 • Mulder-de Jong, M.T., Bea-

trixoord, Appelscha, voor kosten analyses bij tuber-

culose-onderz. • Schellen, A.M.C.M., Inst. v. Soc.

Grnk. RUU, voor levensonderhoud tijdens pro-

moïe-onderz. kunstmatige inseminatie • Sem-

melink, H.F., St. Anton. zkh. Utrecht, voor druk-

kosten proefschr. met angiogrammen • Willemse,

C.H., arts, CMH Utrecht, voor experimenteel

werk bij prof.dr. S.E. de Jongh • Nederveen-

Fenenga, M., arts en tandarts A'dam, voor onderz.

naar verband tussen voeding en cariës • 1956 •

Kramer, dr. W., Lab. Neuropath Kon. Emma Kl.,

voor onderz. aan het claustrum • Brinkman,

prof.dr. R., Fys. Chem. Lab. RUG, voor salaris

analiste voor onderz. van dr. W.G. Zijlstra •

Zuidema, dr. P., Ned. Sanatorium Davos, verlen-

ging van eerdere subsidie (zie 1954) • Mensch,

mej. M.H., Int. Grnk. A'dam, voor een jaar wtsch.

werk bij prof.dr. D.K. de Jongh • Valkenburg, H.A.,

Een woord vooraf

Bij het naderen van de vijftigste verjaardag van de stichting 'De Drie Lichten' werd in een van de vergaderingen van het bestuur de vraag aan de orde gesteld, of het komende jubileum niet een goede gelegenheid zou zijn om in een terugblik de geboorte van de stichting en haar wederwaardigheden gedurende de daaropvolgende halve eeuw vast te leggen. Deze suggestie was al eens eerder vanuit de familie Mees, waarvan een vertegenwoordiger statutair zitting heeft in het bestuur van de stichting, gedaan. De leidende gedachte bij deze discussie was, dat het een passend eerbewijs zou zijn aan de zusters Maria Kreunen Mees en Petronella Mees, die de stichting in het leven hadden geroepen, om de vruchten van hun zo ideële initiatief in kaart te brengen. Een verdere overweging was, dat er een compleet en goed bijgehouden archief van de stichting beschikbaar was als een eerste bron voor zo'n historische terugblik, terwijl ook de familie Mees beschikte over een rijk familie-archief. En niet in de laatste plaats: er zijn van de beide gezusters Mees nu nog bloedverwanten in leven die hen hebben gekend.

Het plan leek dus goed uitvoerbaar. Het bestuur besloot aldus, maar vond wel dat dit op een professionele wijze zou moeten worden uitgevoerd. Een eerste stap in deze richting was overigens al gezet. Het binnen een universitaire huisvesting in bewaring houden van een archief van enige omvang, zonder dat er sprake was van een rechtstreekse band met de instelling in kwestie, leek in deze turbulente tijden van universitaire 'Sturm und Drang' met zijn bedrijfsmatige preoccupatie met kerntaken niet langer gewenst. Daarom had het bestuur reeds opdracht gegeven om het archief zodanig te ordenen en voor langere bewaring gereed te maken, dat het aan het Rijksarchief in Haarlem zou kunnen worden overgedragen. In Haarlem zijn in het bijzonder archieven van wetenschappelijke stichtingen welkom. In een volgende stap werd door bemiddeling van de stichting Historisch Platform in Amsterdam contact gelegd met mevrouw drs. Danièle Rigter en werd haar de opdracht verleend voor het schrijven van een brochure over de stichting. Daarbij zouden aan de orde moeten komen: de achtergronden van het ontstaan en de doelstelling, de gang van zaken in de beginjaren toen de stichting zich constitueerde en het gevoerde beleid van de opeenvolgende besturen, dat resulteerde in de behandeling van ruim tweeduizend aanvragen en de toekenning van zevenhonderd medisch-wetenschappelijke projecten.

Een van de vragen die in de loop van de achterliggende jaren met regelmaat gesteld werd, was die naar de herkomst van de naam 'De Drie Lichten'. Bepaald geen kernvraag, maar niettemin een intrigerende. De secretaris, als het langst zittende lid van het huidige bestuur, had daar nooit een antwoord op weten te geven. Dat had zelfs zijn voorganger van wie hij het secretariaat in 1983 over-

arts, CMH Utrecht, voor analist tb.v. promotie-
onderz. nierfunctie bij prof.dr. FL.J. Jordan •
Bouhuys, A., Beatrixoord, Appelscha, voor druk-
kosten proefschr. over pneumotachografie •
Schwartz, dr. F., GnK. Univ.kl Utrecht, voor een
analiste • Seelen, dr. J.C., Verlosk. AZU, voor
drukkosten proefschr. ABO-systeem en zwanger-
schap • Reysenbach de Haan, FW., arts, KNO-
AZU, voor drukkosten proefschr. over gehoor bij
walvisachtigen • Schellen, A.M.C.M., arts,
Utrecht, voor drukkosten proefschr. (zie 1955) • Sit-
sen, A.W., Longz St Anton. zkhs Utrecht, kosten
van clichés voor kleurenfoto's in proefschr. •
Dokter, H.J., Anat. Lab. VUA, voor aanstelling
analist bij promotie-onderz. • Werff ten Bosch, J.J.
v.d., Endocrinologie AZL, voor aanst. hulpkracht
(onderz. naar pubertas praecox bij de rat) • 1957 •

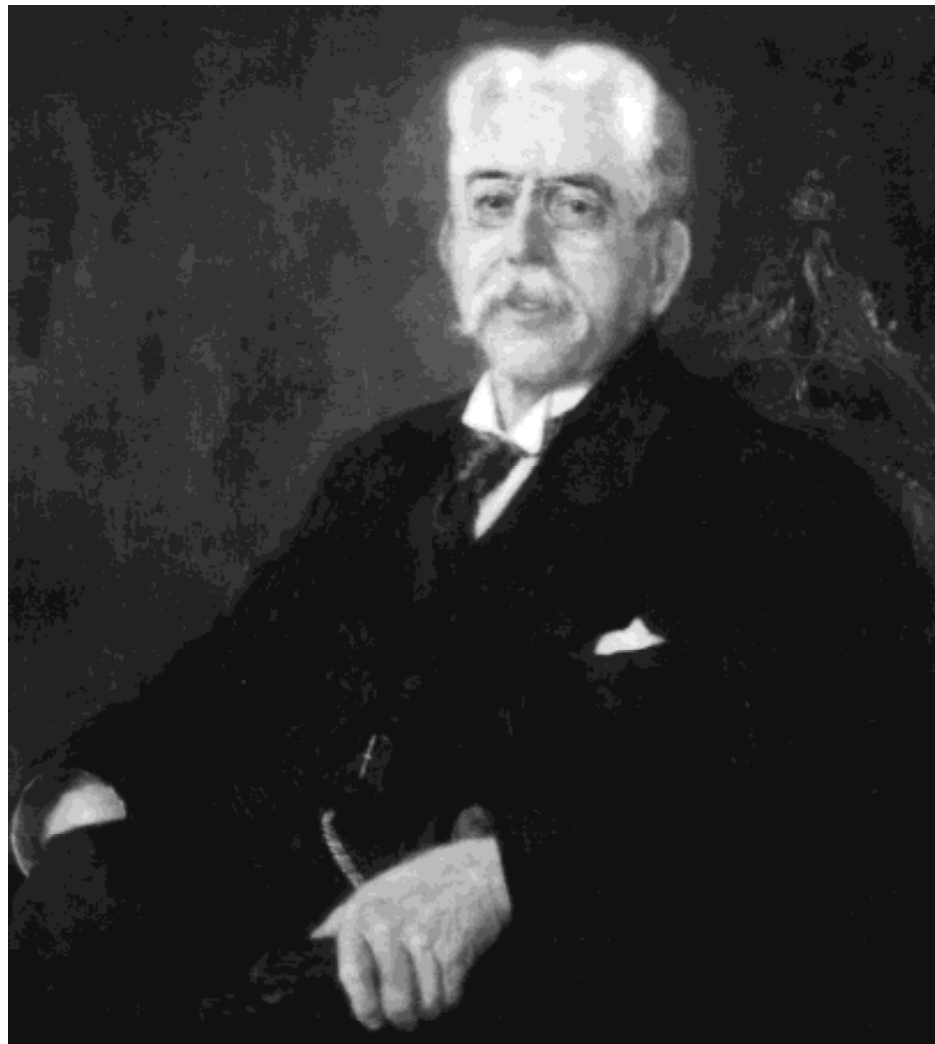
<p>Bruinsma, A.H., Int. Gn. AZU, voor vierkleuren-reproductieproefscr. • Meissner, J.H., Allergologie Leiden, voor levensonderhoud tijdens onderz.</p> <p>• Molen, H.R. vd., fleboloog in Terwolde, voor follow-up onderz. • Labadie, H., Pathofysiol.</p>	<p>nam al niet meer gekund. Ook de van het bestuur deel uitmakende vertegenwoordigers van de familie Mees waren nimmer in staat gebleken dit geheim te ontraadselen. Meer dan een aantal nogal schimmige mogelijkheden waren niet voorhanden. Enkele buitenstaanders veronderstelden wel eens een relatie met de Vrijmetselarij, maar dat leek een ieder op grond van wat toen bekend was onwaarschijnlijk. Het werd nog raadselachtiger toen de secretaris ontdekte dat de dichter-psychiater Frank Koenegracht in 1980 een gedichtenbundel getiteld stichting 'De Drie Lichten' had uitgebracht. De inhoud van de gedichten gaf overigens weinig houvast. Koenegracht behoorde ook niet tot de groep der subsidie-ontvangers. In een brief aan de secretaris schreef de dichter zelf daarover:</p>
<p>Zuidwal zks.Den Haag, voor materiaalkosten t.b.v. promotie-onderz. bij prof.dr. J.W. Duyff • Mensch, mej. M.H., Int. Gn. Univ.kl.A'dam, verlenging van eerder gegeven steun (zie 1956) • Buchem, prof.dr. ES.P. van, Afd. Int. Ziekten</p>	<p>'(...) In de periode daarvoor (de uitgave van de bundel) moet ik eens een advertentie hebben gezien in het Nederlands Tijdschrift van Geneeskunde. Een dichter is een soort verzamelaar van tekens. Ik moet het hebben genoteerd en later de overeenkomst hebben gezien en de associatie met mijn grote voorbeeld en meester Lucebert. Zijn pseudoniem betekent: licht, licht, en aangezien de inhoud van mijn verzen destijds nogal somber was heb ik deze titel, ik bedoel S.D.D.L. gekozen. De bundel ervoor heette Camping De Vrijheid en de uitgeverij vond het aardig om 'nog zoiets' te doen.</p> <p>Maar ik vond het opschrift, de tekst, van een ongehoorde schoonheid zoals allerlei opschriften en bij-schriften onverwacht mooi kunnen zijn. (...) Ik moet hier nog aan toevoegen dat voor een dichter als ik de combinatie tussen het deftige en vreemde 'stichting' en die drie lichten onweerstaanbaar is...'</p>
<p>AZU, voor materiaalkosten • Timmer, M., Univ. Gadja Mada Jogjakarta, voor onderz. naar kindersterfte in Jogjakarta • Dokter, H.J., Anat. Lab. VUA, ter aanvulling salaris van aangestelde analiste (zie 1956) • Waardenburg, P.J., oogarts Arnhem, voor uitgave standaardwerk over Erfelijkheid en Oogheelk. • Dijk, L.M. van, internist</p>	<p>Deze brief werpt een verrassend licht op wat er zoal kan omgaan in het hoofd van een dichter, maar geeft geen antwoord op de vraag wat er omgegaan is in de hoofden van twee zusters, die uit haar middelen een stichting in het leven hebben geroepen om wetenschappelijk onderzoek ten behoeve van de geneeskunde te bevorderen. Daarvoor blijkt een degelijke historische exploratie meer geschikt, zoals u al lezend in het eerste hoofdstuk van deze brochure zelf kunt vaststellen. Natuurlijk komt er veel meer aan de orde dan alleen de naam van de stichting. De brochure biedt een aardige beschrijving van het in de laatste vijftig jaren veranderende landschap van de Nederlandse wetenschappelijke jachtvelden, met ontmoetingen van kleine en grote jagers, en steeds weer nieuwe regels voor het prijsschieten. Wat wij vooral hopen is, dat dit boekje duidelijk maakt hoe waardevol het is, dat er instellingen bestaan die onafhankelijk van soms knellende spelregels goed onderzoek van goede onderzoekers op, het zij toegegeven, vaak bescheiden, maar daarom niet minder doeltreffende wijze financieel kunnen steunen.</p> <p>Mevrouw Rigter heeft haar opdracht met grote voortvarendheid en enthousiasme vervuld. Het is</p>

dan ook geheel op zijn plaats om hier in dit voorwoord de dank van het bestuur jegens haar vast te leggen.

D.W. Erkelens, voorzitter
A. Huson, secretaris

Roosendaal, voor levensonderhoud bij bewerken van proefschr. • Hemmes, G.D., oud-insp. VGZ Utrecht, voor echinococcus-onderz. • Werff ten Bosch, J.J. v.d., Endocrinologie AZL, verlenging van eerder ontvangen steun (zie 1956) • Creveld, prof.dr. S. van, Bloedbank A'dam, aanst. semi-art-sen onderz. hemofilie-factor van het bloedsrum • Oskam, H.J., Bact. Lab. Int. Gnk. AZU, voor aanst. 'halve analist' • Groen, J., Int. Gnk. WG A'dam, verlenging van een lopende subsidie • Manschot, W.A., oogarts, R'dam, samen met Jan Dekker st. voor kosten afbeelding bij een publicatie • Kinderen, P.J. der, Int. Gnk. AZU, voor aanst. van een analiste • Brouwer, K., Int. Gnk. Bergwegzks. R'dam, voor aanst. leerling-analiste • Schouwink, G., Neurologie WG A'dam, voor kosten van onderz. naar de ziekte van Wilson

• 1958 • Schoo, J.M., Art. v. Leeuwenhhs, voor
wtsch. werk bij prof.dr. Mühlbock • Hartog Jager,
W.A. den en Bethlem, J., Neurol. WG A'dam, voor
exp. onderz. naar de ziekte van Parkinson •
Drooge, A.H. den, Neurologie AZG, voor een
jaar wtsch. werk bij prof.dr. Drooglee ver Fortuyn
• Hulsmans, H.A.M., Fys. Chemie A'dam, voor
een jaar wtsch. werk bij prof.dr. Slater • Verhaak,
R., Radiotherap. Inst. Tilburg, voor drukkosten
van foto's van proefschr. • Roosenburg, J.G., Afd.
Longziekten AZU, voor drukkosten van foto's
van proefschr. • 1959 • Raats, J.C.Th., Int. Gnk.
OLVG A'dam, voor wtsch. werk bij prof.dr. D.K.
de Jongh • Crevel, H., Neuro-anatomie Leiden,
voor kosten van afdrukken kleurenfoto's in proef-
schr. • Prummel, A., Verlosk. AZU, voor afron-
ding van zijn proefschr. bij prof.dr. Plate • Riezen,

H. van, Farmacologie Utrecht, voor afronding van proefschr. bij prof.dr. Bijlsma • Schouwink, G., Neurologie WG A'dam, voor uitbreiding van lopend onderz. bij prof.dr. Biemond (zie 1957) • Vliet A.G.M. van, Neurologie Gem. zkh. R'dam, voor een onderz. stage bij een Duits neuroloog • Valkenburg, H.A., Microbiële Ziekten AZL, voor de statistische bewerking van onderz. resultaten (zie 1956) • Es, J.C. van, huisarts, Apeldoorn, voor kosten (geen drukkosten) i.v.m. promotie bij prof.dr. R. Homstra • Aarts, J.H., arts, R'dam, voor onderz. naar verkeersongevallen in R'dam • Holthuis, W.A., med. adviseur Alg. Zkf. Enschede, voor adm. kosten promotie-onderz. bij prof.dr. A. Querido, A'dam • Krijgers Janzen, dr. E., zenuwarts, Hilversum, (1961 verhoogd) voor secretariële ondersteuning bij het maken van